

Spektroskopia w podczerwieni (IR)

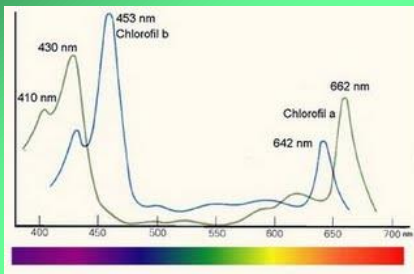
Jądrowy rezonans magnetyczny (NMR)

Na podstawie
http://wch.portal.prz.edu.pl/download/12dmeC93Y2gvcGwvZGVmYXVsdf9ha3R1YWxub3NjaS8xMTkvMTQvMQ/nauczyciele_ir_hnmr.pdf

Analiza spektrofotometryczna

- pomiar absorpcji lub emisji przy określonej długości fali (pomiar ilościowy)
- wykonanie widma absorpcji lub emisji światła

Widmo spektroskopowe to zarejestrowany obraz promieniowania rozłożony na częstotliwości (długości fali), które zostało wyemitowane albo weszło w kontakt z analizowaną substancją, przeszło przez nią lub zostało przez nią odbite.

Widmo absorcyjne chlorofilu w zakresie widzialnym

Spektroskopia w podczerwieni pozwala stwierdzić obecność grup funkcyjnych cząsteczek, w których podczas oscylacji zmienia się moment dipolowy.

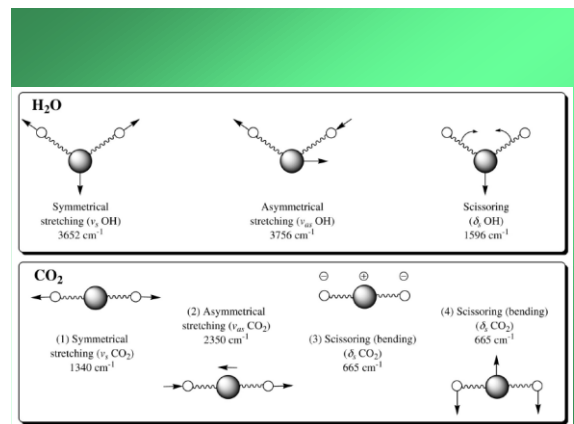
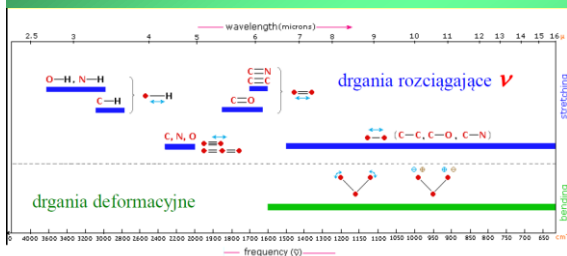
Moment dipolowy

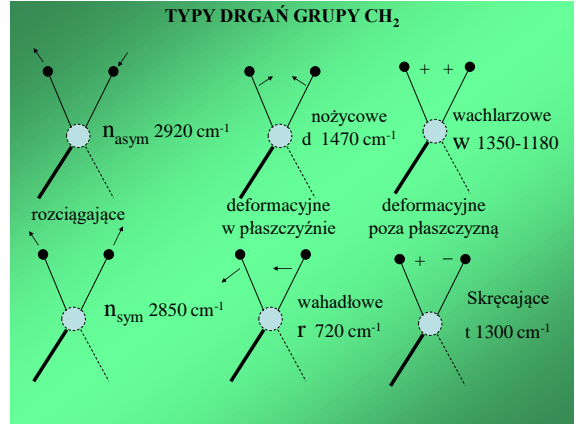
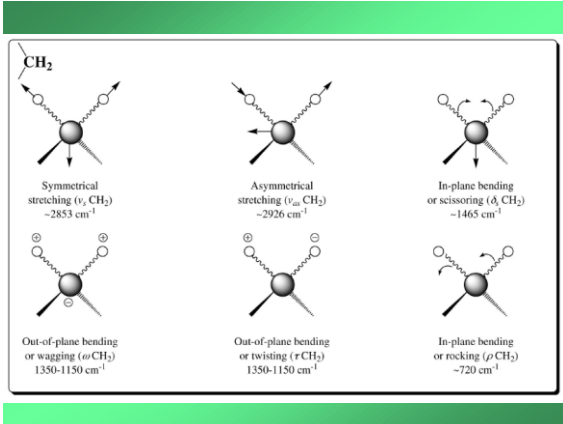
występuje w przypadku nierównomiernego rozmieszczenia ładunku dodatniego i ujemnego w cząsteczkach. Są to tzw. cząsteczki polarne czyli biegunowe. Wielkość momentu dipolowego określa iloczyn ładunku i odległości między biegunami w cząsteczce dwubiegunowej.

Natężenie pasma w widmie zależy od wielkości zmiany momentu dipolowego podczas drgania oraz liczby oscylatorów w cząsteczce

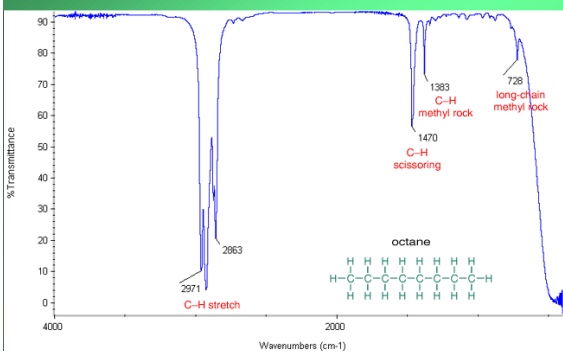
W widmie IR obserwuje się pasma:

- wynikające z rozciągania wiązań – *drżania rozciągające*
- deformacji kątów między wiązaniami – *drżania deformacyjne*

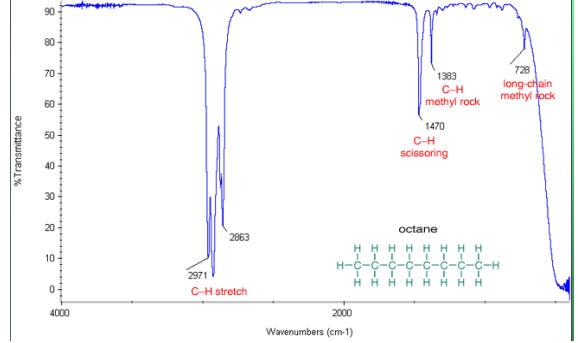

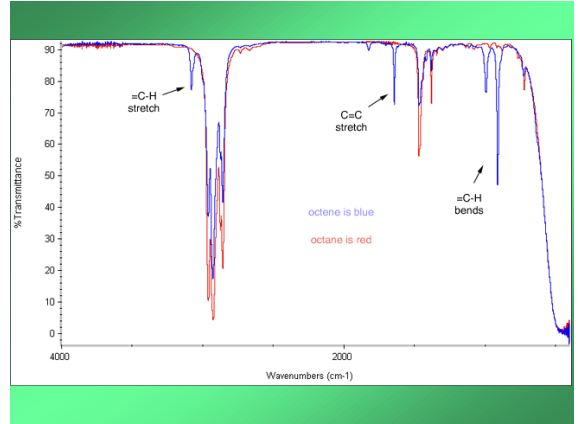
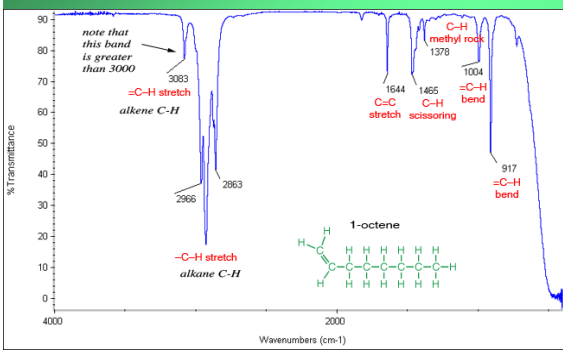
Obecność w cząsteczce danego ugrupowania atomów, wiąże się z występowaniem w widmie IR charakterystycznych dla niego pasm absorpcyjnych

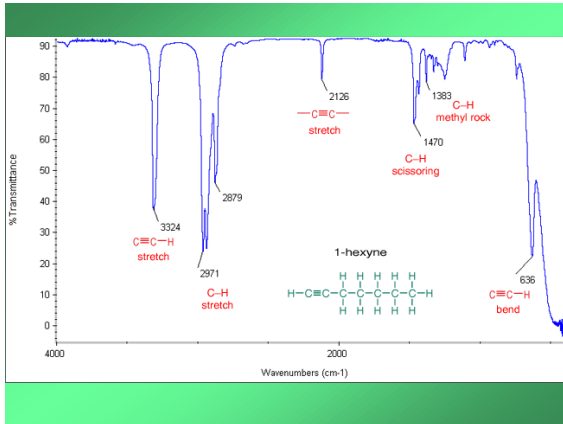

- C-H ν_{C-H} rozciągające 3000-2850 cm⁻¹
- C-H deformacyjne grup alkilowych 1470-1450 cm⁻¹
- C-H deformacyjne (parasolowe) -CH₃ 1370-1350 cm⁻¹
- C-H deformacyjne dla -(CH₂)_n, n ≥ 4 725-720 cm⁻¹

- =C-H rozciągające ν_{C-H} 3100-3000 cm⁻¹
- C=C rozciągające $\nu_{C=C}$ 1680-1640 cm⁻¹
- C-H deformacyjne δ_{C-H} 1000-650 cm⁻¹

IR - Tablice korelacji spektralno-strukturalnych

Charakterystyczne częstotliwości drgań w podczerwieni wybranych grup

Lp	Grupa (fragment cząsteczki)	Charakterystyczna częstota [cm ⁻¹]	Intensywność pasma	Kształt pasma
1	CH ₂	3000-2800 -1470 -1370	silne średnie średnie	
2	-CH ₂ -	3000-2800 -1470 -720	silne średnie słabe	
3	-OH	-3350 -1080 -1040	silne silne silne	bardzo szerokie
4	-NH ₂	3400-3200 -1600 -850	średnie średnie średnie	bardzo szerokie 2 pasma, szerokie szerokie
5	-NH-	3400-3200 -1120 -720	słabe silne średnie	1 pasmo szerokie
6	-C=O	-1715	bardzo silne	
7	-O-C-O	-1740 -1240 -1040	bardzo silne silne silne	
8	Przeciążenie benzenowy	3120-3000 2000-1700 -1600 -1500 900-450	silne, średnie słabe, b. słabe średnie, słabe zmałone bardzo silne	kilka pasm szerokie
9	-C≡N	~2000	silne	wąskie, ostre

Spektroskopia magnetycznego rezonansu jądrowego, NMR

Nuclear Magnetic Resonance

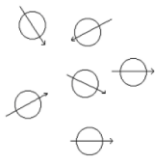
Spektroskopia NMR bada zmiany energetyczne stanów spinowych jąder atomów o spinie $\neq 0$, np. ¹H, ¹³C, ¹⁴N, ¹⁵N, ¹⁹F, ³¹P, ³⁵Cl

Model reprezentujący jądro ¹H oraz ¹³C

- kulka (masa) naładowana dodatnim ładunkiem elementarnym
- wirująca wokół własnej osi
- opisana przez wektor magnetycznego spinowego momentu pędu – *spin*, którego spinowa liczba kwantowa $I = \frac{1}{2}$

Spiny protonów beładnie rozłożone w przestrzeni

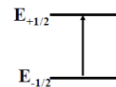
Pole magnetyczne porządkuje ułożenie spinów
(magnetyczna liczba kwantowa $-\frac{1}{2}$ i $+\frac{1}{2}$)

H natężenie pola magnetycznego

Liczba orientacji wektora w polu magnetycznym:

- ogólnie: $2I + 1$
- dla protonu i jądra ¹³C: 2 dla magnetycznej liczby kwantowej $-\frac{1}{2}$ i $+\frac{1}{2}$

$\Delta E = h\nu$
kwant promieniowania „pasujący”
do różnicy energii stanów spinowych $+\frac{1}{2}$ i $-\frac{1}{2}$

$$\Delta E = \frac{h}{2\pi} \gamma H$$

- ΔE – różnica energii pomiędzy stanami spinowymi $+\frac{1}{2}$ i $-\frac{1}{2}$
- γ – współczynnik charakteryzujący jądro
- H – natężenie zewnętrznego pola magnetycznego
- h – stała Plancka

$$2 \pi \nu = \gamma H$$

warunek rezonansu magnetycznego

Rezonans magnetyczny – wzajemne dopasowanie ν i H

Przy **ustalonej** częstotliwości promieniowania elektromagnetycznego ν

- **wszystkie protony** (jądra o spinie $\neq 0$) w cząsteczce wpadają w rezonans dla **takiej samej wielkości efektywnego pola magnetycznego H_{ef}** , tzn. faktycznie działającego na proton

$$2 \pi \nu = \gamma H_{ef}$$

ale

- w wyniku niejednakowego działania ekranującego elektronów sąsiadujących podstawników przy **różnych wielkościach przyłożonego pola H** . Podstawniki modyfikują zewnętrzne pole magnetyczne, zwiększając go lub zmniejszając.

Widmo NMR - wynik pomiaru energii zaabsorbowanej przez próbkę w funkcji

- **natężenia przyłożonego zewnętrznego pola magnetycznego** przy ustalonej częstotliwości promieniowania elektromagnetycznego

lub

- **częstości promieniowania elektromagnetycznego** przy ustalonym natężeniu przyłożonego zewnętrznego pola magnetycznego

Spektroskopia protonowego rezonansu jądrowego

^1H NMR

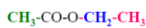
Spektroskopia ^1H NMR „widzi” tylko te elementy strukturalne cząsteczki, które zawierają atomy wodoru

Widmo ^1H NMR składa się z sygnałów (pasm) protonów **nierównocennych** chemicznie.

Liczba pasm w widmie ^1H NMR = liczbie rodzajów protonów w cząsteczce

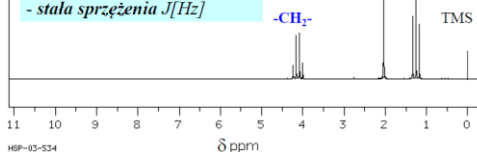
Liczba rodzajów protonów w cząsteczce zależy od gęstości chmury elektronowej, a więc od **sąsiedztwa** protonów.

Widmo ^1H NMR

Parametry pasma (sygnału):

- **położenie** (δ ppm)
- **natężenie** (liczba atomów H)
- **multipletowość** $M=n+1$
- **stała sprzężenia** $J[\text{Hz}]$

Im większa gęstość elektronowa wokół jądra at. H tym jego sygnał leży bliżej sygnału wzorca TMS tj. przy mniejszej wartości δ ppm.

Parametry pasma (sygnału) w widmie ^1H NMR

Położenie - zależy od gęstości elektronowej wokół protonu
 - określa ν lub H przy której nastąpił rezonans
 - podaje się w jednostkach przesunięcia chemicznego δ ppm
 wartość 0 δ ppm przyjmuje się dla wzorca tetrametylosilanu TMS
 typowy zakres wartości 13-0 δ ppm

Natężenie - pole powierzchni pod krzywą **proporcjonalne do liczby protonów** (intensywność)

Multipletowość - wynik sprzężenia z n sąsiadującymi protonami
multipletowość $M=n+1$

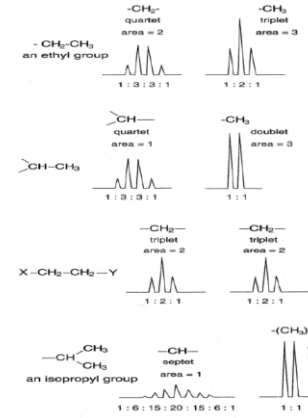
Stala sprzężenia – odległość linii w multiplicie mierzona w [Hz]
 - jest miarą wielkości oddziaływania pomiędzy sprzęgającymi się protonami, dla protonów alkilowych $J \approx 7$ Hz

Parametry pasma (sygnału) w widmie ¹H NMR c.d.

n	multipletowość n + 1	względna intensywność linii w multiplicie	nazwa multipletu
0	1	1	singlet
1	2	1 : 1	dublet
2	3	1 : 2 : 1	tryplet
3	4	1 : 3 : 3 : 1	kwartet
4	5	1 : 4 : 6 : 6 : 4 : 1	kwintet
5	6	1 : 5 : 10 : 10 : 5 : 1	sekszet
6	7	1 : 6 : 15 : 20 : 15 : 6 : 1	septet
7	8	1 : 7 : 21 : 35 : 35 : 21 : 7 : 1	oktet
8	9	1 : 8 : 28 : 56 : 70 : 56 : 28 : 1	nonet

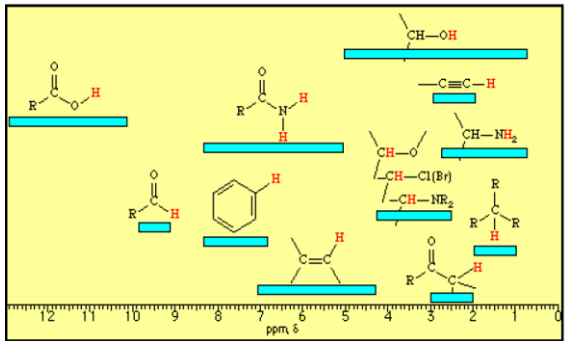
gdzie n – liczba sąsiadujących protonów, sprzęgających się z tą samą stałą sprzężenia

Charakterystyczne obrazy multipletów fragmentów strukturalnych często występujących w cząsteczkach związków organicznych

M = n + 1

¹H NMR - wartości przesunięć chemicznych δppm dla wybranych elementów strukturalnych

¹H NMR - Tablice korelacji spektralno-strukturalnych

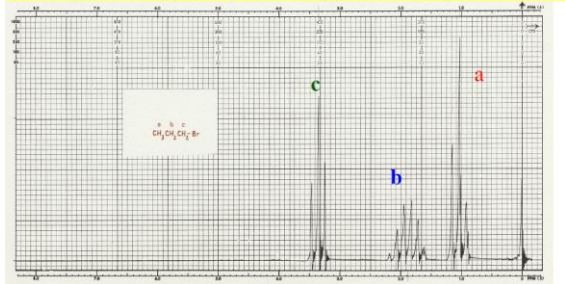
Wartości przesunięć chemicznych wybranych fragmentów strukturalnych

Lp.	Fragment strukturalny	Przesunięcie chemiczne δppm	Intensywność pasma proporcjonalna do liczby protonów, H
1	CH ₃ -C-C	-0.9	3
2	CH ₃ -C-Br	-1.6	3
3	CH ₃ -C-CO-R	-1.0	3
4	CH ₃ -C-CO-pierścień arom.	-1.2	3
5	CH ₃ -C-O-CO-R	-1.2	3
6	CH ₃ -C-O-CO-pierścień arom.	-1.6	3
7	CH ₃ -CO-R, CH ₃ -CO-O-R	-2.1	3
8	CH ₂ -C-Br	-1.9	2
9	CH ₂ -C=C=N	-1.7	2
10	CH ₂ -Br	3.3-4.5	2
11	CH ₂ -C≡N	-2.3	2
12	CH ₂ -CO-R	-2.4	2
13	CH ₂ -CO-pierścień arom.	-3.0	2
14	CH ₂ -O-CO-R	-4.1	2
15	CH ₂ -O-CO-pierścień arom.	-4.3	2
16	-CH(Br) ₂	-5.7	1
17	Protony pierścienia aromatycznego	-7	natężenie zależy od rodzaju pierścienia i sposobu podstawienia

Przewidywanie widma ¹H NMR dla cząsteczki CH₃-CH₂-CH₂-Br

a:b:c = 3:2:2

- a) -CH₃ ~ 0,85 δppm, natężenie 3H, tryplet, stała sprzężenia J ≈ 7 Hz
- b) -CH₂- ~ 1,85 δppm, natężenie 2H, sekszet, stała sprzężenia J ≈ 7 Hz
- c) -CH₂-Br ~ 3,4 δppm, natężenie 2H, tryplet, stała sprzężenia J ≈ 7 Hz

Przewidywanie widma ¹H NMR dla cząsteczki CH₃-CH₂-CH₂-COOH

a:b:c:d = 3:2:2:1

